

Správa o výsledku kontroly 2025

**Kontrola hospodárenia Slovenskej
pošty a plnenia opatrení
z predchádzajúcej kontroly**

Najvyšší kontrolný úrad SR
Ľubomír Andrassy, predseda

Kontrolovali sme

Slovenská pošta, a. s.

Na akciovú spoločnosť bol tento hospodársky subjekt transformovaný v roku 2004. Jej jediným akcionárom je štát v zastúpení Ministerstva dopravy SR. Spoločnosť poskytuje univerzálnu poštovú službu a poštový platobný styk na základe licencie, ktorú jej udelil Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb, ako aj ďalšie komerčné služby. Ku koncu roka 2024 poskytovala služby na celom území SR prostredníctvom 1 431 pobočiek, piatich pojazdných pôšt a 16 zmluvných výdajov zásielok. Financovanie univerzálnej služby je sčasti zabezpečované prostredníctvom dotácií z kompenzačného fondu.

Ako sme postupovali

Kontrola bola vykonaná podľa zákona o NKÚ SR a v zmysle štandardov, ktoré vychádzajú zo základných princípov kontroly v rámci medzinárodných štandardov najvyšších kontrolných inštitúcií (ISSAI). Tento legislatívny základ zabezpečuje zákonnosť, transparentnosť a systematický prístup počas všetkých fáz auditu. Kontrolovaným obdobím boli roky 2021 – 2024 a súvisiace obdobie. Kontrola bola súčasťou plánu kontrolnej činnosti na rok 2025.

Prečo sme kontrolovali

Zámerom kontroly bolo preveriť, ako sa zmenilo hospodárenie spoločnosti v období po predchádzajúcej kontrole, ktorú NKÚ SR vykonal v roku 2020, zároveň overiť, či prijaté opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a odporúčania NKÚ SR prispeli k lepšiemu fungovaniu spoločnosti.

Čo sme zistili

Kontrola ukázala, že problémy hospodárenia Pošty, na ktoré sme poukázali v kontrolných zisteniach v roku 2020 pretrvávali aj v ďalšom období. Pošta v rokoch 2021 – 2024 dosahovala každoročne stratu, pričom naakumulovaná strata dosiahla takmer 66,5 mil. eur. Tento stav ohrozuje finančnú stabilitu spoločnosti a jej ďalšie fungovanie s ďalekosiahlymi dôsledkami pre zákazníkov Pošty. Rok 2024 bol zároveň najhorším rokom z hľadiska dosiahnutých strát, keď pošta evidovala aj záporný pracovný kapitál. Ku koncu roka 2024 Pošta evidovala vo svojom účtovníctve štyri nesplatené investičné úvery v celkovom objeme 51,5 mil. eur. Na základe rokovaní Pošty s bankami sa tieto dočasne vzdali nároku na predčasné splatenie úverov v hodnote takmer 33,5 mil. eur. Toto riziko však zostáva aktuálne a vyžaduje hľadať cesty jeho riešenia.

Dôvodov kritického stavu Pošty je viacero a ich odstránenie nie je iba v rukách manažmentu spoločnosti, ale aj v rukách akcionára, vlády a parlamentu. Rozhodujúci podiel na zlých výsledkoch hospodárenia má rámec poskytovania univerzálnej služby. Dôležité parametre uvedené v jej licenčných podmienkach z rokov 2012 a 2022 a v ďalších požiadavkách sa nemenili, a to aj napriek významným zmenám na trhu. V dôsledku zmien na trhu poštových služieb klesal v oblasti listových a balíkových zásielok objem produkcie Pošty a v dôsledku toho poklesol aj objem príspevkov z kompenzačného fondu. Pre objem zdrojov v kompenzačnom fonde je dôležitý fakt, že do neho prispieva takmer výlučne štát a nie aj ostatné súkromné poštové podniky. Bez podstatných zmien v legislatívnej úprave financovania univerzálnej služby a ďalších zákonných noriem, ktoré ovplyvňujú hospodárenie Pošty, nebude možné riziko jej veľkých finančných problémov riešiť.

Vláda SR v roku 2023 prijala strategický dokument, ktorého zámerom bolo stanoviť víziu, základné ciele a smerovanie vývoja v odvetví poštových služieb v strednodobom až dlhodobom horizonte. Dokument a jeho ciele odrážajú potrebu riešiť aktuálne problémy Pošty. Avšak tempo plnenia úloh je pomalé. Príkladom toho je riešenie prehodnotenia súčasného regulačného rámca, ktorý je jedným zo systémových problémov pri poskytovaní univerzálnej služby. Ministerstvo dopravy SR predpokladá jeho riešenie až v priebehu rokov 2026 – 2028, čo predstavuje pre Poštu vážne riziko prehlbovania jej existenčných problémov.

Kontrola poukazuje aj na rezervy v strategickom riadení spoločnosti. Základným strategickým dokumentom bola koncepcia rozvoja Pošty na roky 2021 – 2024, na ktorú nadväzovali podnikateľské plány. Pošta nevykonávala priebežné monitorovanie koncepcie ako celku, neaktualizovala ju podľa vývoja situácie na trhu a ani nevykonala jej záverečné vyhodnotenie. Navyše, nedosahovala stanovené ciele a merateľné ukazovatele v podnikateľských plánoch, čo malo v konečnom dôsledku vplyv na výsledok hospodárenia. Ku dňu ukončenia kontroly ešte nemala schválenú koncepciu rozvoja na ďalšie obdobie. Významným negatívnym faktorom ovplyvňujúcim fungovanie Pošty boli časté personálne zmeny v jej orgánoch, najmä v dozornej rade, ktorej kontrolná činnosť ani nebola dostatočne preukázaná.

Pri overovaní plnenia opatrení prijatých na základe výsledkov predchádzajúcej kontroly NKÚ SR konštatoval, že ich účinnosť nebola dostatočná a nevyústila do zásadných zmien v činnosti Slovenskej pošty. Slovenská pošta tak dostatočne nevyužila výsledky kontroly na zlepšenie svojej činnosti a hospodárenia.

Obrázok č. 1: Poštová sieť – rok 2024

Zdroj: Slovenská pošta

Rozloženie pobočiek: Žlté povinné (licencia), biele nepovinné

Čo odporúčame

Výboru NR SR pre hospodárske záležitosti

- Zaviazat' ministra dopravy SR vypracovať a predložiť návrh komplexnej reformy Slovenskej pošty, v ktorej bude premietnutý aj optimálny model pre dlhodobú udržateľnosť univerzálnej poštovej služby, vrátane návrhov legislatívnych úprav.

VÝKON KONTROLNEJ AKCIE

Účel kontrolnej akcie

Účelom kontrolnej akcie bolo preveriť vývoj hospodárenia v období po vykonanej kontrole v roku 2020 a plnenie opatrení vyplývajúcich z predmetnej kontroly.

Rámec kontrolnej akcie

Kontrola bola vykonaná ako kontrola súladu s prvkami výkonnosti. Hodnotiacimi kritériami boli: legislatíva vzťahujúca sa k preverovanej oblasti, interné normatívne akty Pošty, ako aj očakávaný stav vyplývajúci z dobrej praxe identifikovanej kontrolami NKÚ SR.

Počas kontroly boli využité viaceré kontrolórske metódy a techniky, najmä preskúmanie relevantných dokladov, analýzy a prepočty získaných údajov, rozhovory so zamestnancami. Ďalej bolo využité detailné testovanie vybranej vzorky výdavkov, pričom vzorka bola vybraná na základe profesionálneho úsudku kontrolórov.

V rámci kontroly boli tiež využité a preskúmané stanoviská MD SR, ako aj verejne dostupné materiály regulačného úradu.

Výsledky kontrolnej akcie

Pošta bola zriadená 1. októbra 2004 zákonom o transformácii. Je akciovou spoločnosťou, 100-percentným akcionárom je štát prostredníctvom MD SR. Počas kontrolovaného obdobia došlo k niekoľkým zmenám vo vedení akcionára, v zložení členov predstavenstva a dozornej rady. MD SR viedli v kontrolovanom období traja ministri. Rovnaký bol počet generálnych riaditeľov. Predstavenstvo prešlo výmenou členov najmä v rokoch 2023 a začiatkom roka 2024. Dozorná rada prešla podstatnou zmenou najmä v roku 2024, kedy bolo novozvolených päť zo siedmich jej členov.

V súvislosti s riadením spoločnosti bolo zistené, že v kontrolovanom období nemala vždy naplnený počet členov predstavenstva a dozornej rady podľa stanov spoločnosti. Kontrolná činnosť dozornej rady nebola dostatočne preukázaná, keďže okrem roku 2023 nebola NKÚ SR predložená dokumentácia preukazujúca vykonávanie kontrolnej činnosti.

Pošta viedla účtovníctvo paralelne podľa slovenských účtovných predpisov a podľa IFRS v znení prijatom EÚ a IÚZ zostavovala v súlade s § 17a zákona o účtovníctve podľa IFRS.

Počas rokov 2021 – 2024 mala udelenú poštovú licenciu z roku 2012 na obdobie rokov 2013 až 2022 a poštovú licenciu z roku 2022 na obdobie rokov 2023 až 2027. V zmysle predmetných licencií bola pri poskytovaní univerzálnej služby a vykonávaní poštového platobného styku povinná dodržiavať ustanovenia zákona o poštových službách a kvalitatívne požiadavky poskytovania univerzálnej služby podľa požiadaviek na kvalitu. Rozsah univerzálnej služby a poštového platobného styku bol v oboch licenciách vymedzený takmer identicky.

Financovanie univerzálnej služby bolo upravené zákonom o poštových službách a príslušnou vyhláškou o spôsobe výpočtu a náhrade čistých nákladov univerzálnej služby. V kontrolovanom období nedošlo k úprave predmetných predpisov, t. j. oproti predchádzajúcej kontrole NKÚ SR nenastali žiadne zmeny v legislatívnej úprave financovania univerzálnej služby.

Hospodárenie Slovenskej pošty

V kontrolovanom období vo vývoji výnosov a nákladov Pošty nedošlo k výraznejším zmenám. Medziročné zmeny celkových výnosov sa pohybovali v rozmedzí od -1 % do +1 %, a medziročné zmeny celkových nákladov v rozmedzí od -2 % po +3 %. Z uvedeného vyplýva, že napriek nepriaznivým faktorom ovplyvňujúcim všetky podnikateľské subjekty na Slovensku, ako napr. inflácia, nárast cien energií, geopolitická situácia, pandémia COVID-19, Pošta udržala celkové náklady za štyri roky takmer na rovnakej úrovni.

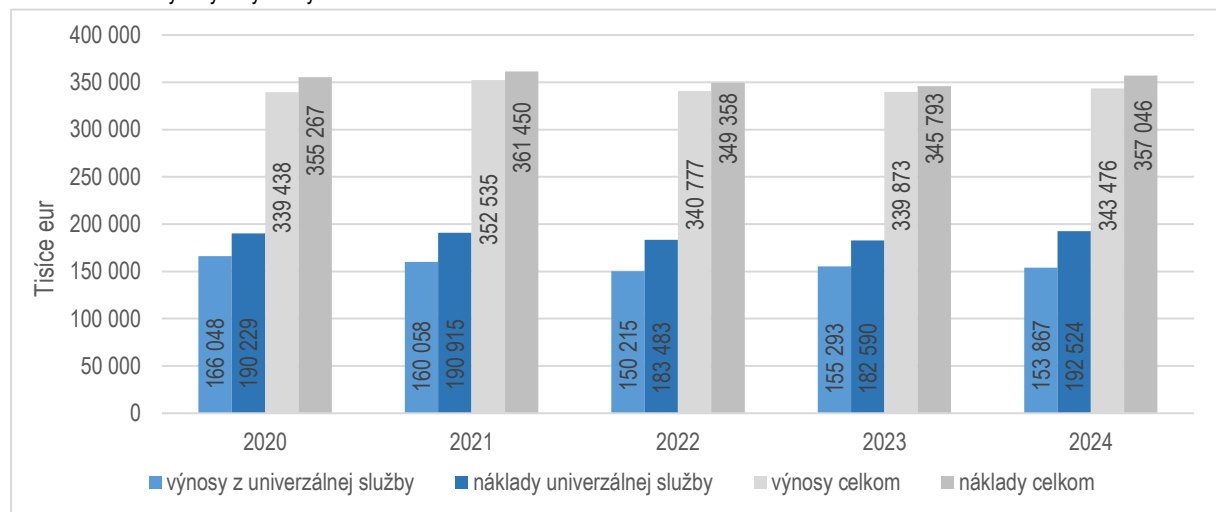
Problémom hospodárenia Pošty však bolo dosahovanie výnosov, najmä za hlavnú činnosť vrátane univerzálnej služby, a to aj napriek tomu, že v poskytovaní služieb nastalo viacero zmien. Išlo napr. o spustenie novej zákazníckej zóny Moja ePošta, elektronické colné konanie pre prichádzajúce zásielky, kópia z katastrálnej mapy, výdaj zásielok na PIN, predplatné tlačie online, výpis z obchodného registra v elektronickej podobe, nové výdajné miesta – pošta POINTy, elektronické potvrdenie o úhrade dobierky, podaj zásielok v BalíkoBOXoch, automatizácia výplaty náhrad za reklamácie/sťažnosti, podaj medzinárodných reklamácií elektronicke.

V kontrolovanom období klesal počet poštových zásielok aj počet poštových poukazov v rámci poštového platobného styku, pričom najvyšší úbytok bol zaznamenaný pri listových zásielkach, čo sa odrazilo aj na príslušných výnosoch. Negatívny vývoj mali aj zásielky z medzinárodného poštového styku, ktoré klesali každoročne. Dôvodom bola najmä zmena legislatívy v oblasti colných konaní, čím došlo k poklesu objemu zásielok z tretích krajín (hlavne zásielok z Ázie). Nárast v tomto období zaznamenali len expresné balíky a zásielky kuriérnej služby.

V dôsledku zavedeného elektronického doručovania úradných dokumentov došlo aj k znižovaniu objemu doručených listinných úradných dokumentov, avšak v roku 2024 sa tento pokles zastavil a došlo k miernemu rastu. Kým v roku 2021 bolo doručených 10 782 490 listinných úradných dokumentov, v roku 2022 to bolo 10 349 548, v roku 2023 9 737 742 a v roku 2024 to bolo 9 897 538 listinných dokumentov.

Vývoj výnosov a nákladov Pošty v kontrolovanom období je znázornený v nasledovnom grafe.

Graf č. 1 – Náklady a výnosy Pošty

Zdroj: IÚZ Slovenskej pošty

Pošta v rokoch 2021 – 2024 dosahovala každoročne stratu, pričom kumulovaná strata za toto obdobie dosiahla sumu 34 706 tis. eur, čo je o 2 947 tis. eur viac, ako bola naakumulovaná strata za predchádzajúce účtovné obdobia. Kumulovaná strata v roku 2024 dosiahla sumu 66 465 tis. eur a priblížila sa tak k hranici 1/3 základného imania, kedy je potrebné prijať opatrenia na ozdravenie spoločnosti. Pri pokračujúcom negatívnom trende vývoja hospodárenia a bez výraznejších racionalizačných opatrení je ohrozená finančná stabilita a ďalšie fungovanie spoločnosti. Pošta už v podnikateľských plánoch na roky 2022 a 2023 upozorňovala akcionára na skutočnosť, že poskytovanie služieb pre verejnoprávne inštitúcie a orgány štátnej správy dlhodobo vytvára prevádzkovú stratu a bez prehodnotenia požiadaviek štátu na rozsah a dostupnosť služieb sa táto strata bude prehlbovať a vyvolá tlak na prehodnotenie potreby ich dofinancovania zo strany štátu.

Tabuľka č.1 – Vývoj dosiahnutých výsledkov hospodárenia SP (v tis. eur)

	2020	2021	2022	2023	2024
Základné imanie	214 300	214 300	214 300	214 300	214 300
Strata minulých rokov	-15 762	-31 759	-41 085	-48 939	-54 419
Strata bežného účtovného obdobia po zdanení	-15 997	-9 326	-7 854	-5 480	-12 046
Kumulovaná strata k 31. 12.	-31 759	-41 085	-48 939	-54 419	-66 465
1/3 základného imania	71 433	71 433	71 433	71 433	71 433

Zdroj: IÚZ Slovenskej pošty

Na zlých výsledkoch hospodárenia (napr. v roku 2024 v sume -38 657 tis. eur) sa podpisovali najmä straty príjmov z poskytovania univerzálnej služby, ktoré Pošta nedokázala vykryť výnosmi z kompenzačného fondu ani výnosmi z poskytovania iných, najmä komerčných služieb, pričom ich rozsah bol enormný, od sprostredkovania bankových služieb, cez sprostredkovanie poistenia, až po predaj služieb mobilného operátora, predaj žrebov a iného tovaru. Za pozitívny krok možno považovať prehodnocovanie zmlúv s významnými obchodnými partnermi v súvislosti s výškou odmien za poskytované služby, predovšetkým v roku 2024. Tento postup odporučil Pošte aj NKÚ SR počas predchádzajúcej kontroly.

V roku 2024 Pošta nedodrжала vybrané finančné ukazovatele stanovené v úverových zmluvách z roku 2021 a 2020, a preto banky mali právo požiadať o predčasné splatenie zostatku úverov v celkovej hodnote 33 489 tis. eur. Z toho dôvodu musela v zmysle medzinárodných účtovných pravidiel vykázat všetky úvery ako okamžite splatné. Uvedené malo za následok zhoršenie niektorých sledovaných finančných ukazovateľov, ako napr. bežná likvidita a čistý pracovný kapitál, ktorého hodnota bola dokonca záporná.

K 31. 12. 2024 Pošta evidovala vo svojom účtovníctve štyri nesplatené investičné úvery v celkovom objeme 51 489 tis. eur. V priebehu roka 2024 rokovala s bankami a tie sa vzdali nároku na predčasné splatenie svojich úverov.

Napriek tomu možno konštatovať, že hodnota čistého pracovného kapitálu v kontrolovanom období klesala aj v rokoch 2021 až 2023, čo nemožno považovať za dobrý vývoj. Spoločnosť tak mala k dispozícii stále menej peňazí na svoj ďalší rozvoj.

Celková zadlženosť Pošty bola v kontrolovanom období nad 50 %, t. j. cudzí kapitál prevyšoval vlastný. Hodnota zisku pred zdanením bez úrokov a odpisov (EBITDA) bola každoročne kladná a úrokové krytie bolo vysoké, hoci sa postupne znižovalo. To znamená, že Pošta mohla splácať úroky v rámci svojich bežných peňažných tokov a riziko nesplácania bolo nízke. Vývoj celkovej zadlženosti, úrokov a úrokového krytia je zachytený v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka č. 2 – Vývoj celkovej zadlženosti (v tis. eur)

Celková zadlženosť	2021	2022	2023	2024
Závazky spoločnosti	569 872	251 342	219 426	230 130
Celkové pasíva	771 275	444 540	408 840	408 245
Celková zadlženosť v %	74 %	57 %	54 %	56 %
Úroky*	637	784	1 936	1 375
Odpisy a opravné položky	34 058	32 579	30 079	31 059
Výsledok hospodárenia pred zdanením	- 8 915	- 8 581	- 5 920	- 13 570
EBITDA	25 780	24 782	26 095	18 864
Úrokové krytie (EBITDA/úroky)	40,47	31,61	13,48	13,72

Zdroj: IÚZ Slovenskej pošty, * vrátane úrokov k rezerve na zamestnanecké pôžitky

V zmysle zákona o poštových službách viedla Pošta vo svojom účtovníctve oddelene náklady a výnosy z poskytovania každej služby a produktu. Kumulovane tiež sledovala výnosy a náklady za univerzálnu službu a ostatné služby. Pošta na priradenie nákladov k jednotlivým službám a produktom využívala ten istý nákladový model, na ktorého zložitost a nepresnosť NKÚ SR poukázal aj v predchádzajúcej kontrole v roku 2020.

Podľa tohto nákladového modelu boli niektoré služby a produkty v rámci ostatných činností Pošty stále stratové. Išlo napríklad o služby pre spoločnosť TIPOS, služby strediska predplatné tlače, výplatu dôchodkov a dávok, a to aj napriek tomu, že výnosy z týchto služieb rástli.

Podobne to bolo aj so službou Centrálného automatizovaného doručovania listinných úradných dokumentov (CADLUD), ktorú spustila Pošta už v roku 2018. Ide o službu doručovania úradných dokumentov v listinnej podobe adresátom, ktorí nemali aktivovanú elektronickú schránku v zmysle zákona o e-Governmente. V období rokov 2021 až 2024 Pošta spolupracovala s Národnou agentúrou pre sieťové a elektronické služby, ktorá vystupovala ako podávateľ zásielok pre všetky štátne rozpočtové organizácie, ako aj pre iné subjekty vrátane obcí. Táto služba vykazovala stratu aj pri zvyšujúcom sa počte podaných zásielok. Vývoj objemu spracovaných zásielok, ročných nákladov a výnosov za roky 2021 – 2024 v rámci služby CADLUD je uvedený v nasledovnej tabuľke.

Tabuľka č. 3 – Služby CADLUD (v tis. eur, ks)

	2021	2022	2023	2024
Počet podaných zásielok (ks)	1 190 663	2 432 954	2 979 424	3 651 152
Počet doručených zásielok (ks)	914 156	2 022 301	2 508 146	3 102 097
Výnosy spolu, v tom	2 990	6 773	9 631	12 672
Výnosy regulované poštovné	2 552	6 012	8 409	11 207
Náklady spolu, v tom	3 239	7 418	10 031	13 692
Náklady regulované poštovné	3 084	7 177	9 743	13 363
Výnosy - náklady celkom	-249	-645	-400	-1 020

Zdroj: Slovenská pošta, vlastné spracovanie

Najvyšší podiel na celkových nákladoch spoločnosti mali každoročne osobné náklady, ktoré tvorili viac ako 50 % všetkých nákladov. Za kontrolované obdobie vzrástli o 10 205 tis. eur, a to aj napriek tomu, že priemerný prepočítaný stav zamestnancov sa znížil z 12 743 evidovaných za rok 2020 na 10 114 zamestnancov evidovaných v roku 2024. Počet zamestnancov tak klesol o 2 629, čo predstavuje pokles o 21 %. Porovnaním rastu produktivity práce a rastu priemernej mzdy bolo zistené, že iba v roku 2021 bol nárast produktivity práce vyšší ako nárast priemernej mzdy. V ostatných rokoch nárast mzdy predbiehal rast produktivity, čo nemožno považovať za pozitívny trend. Na túto skutočnosť upozornil NKÚ SR už pri svojej predchádzajúcej kontrole. Na druhú stranu treba uviesť, že priemerná mzda zamestnancov Pošty sa pohybovala pod úrovňou priemernej mzdy v hospodárstve SR, čo zaraďuje zamestnanie v tejto spoločnosti medzi menej atraktívne. Podrobnejší prehľad je uvedený v nasledovnej tabuľke:

Tabuľka č. 4 – Vývoj produktivity práce z celkových výnosov

	2020	2021	2022	2023	2024
Minimálna mzda v SR v eurách	580	623	646	700	750
Priemerná mzda v hospodárstve SR v eurách	1 133	1 211	1 304	1 430	1 524
Priemerná mzda v Pošte v eurách	906	927	992	1 074	1 183
Priemerný prepočítaný počet zamestnancov	12 743	12 019	11 349	10 745	10 114
Celkové výnosy Pošty v tis. eur	339 438	352 535	340 777	339 873	343 476
Produktivita práce z celkových výnosov v eurách	26 637	29 331	30 027	31 631	33 960
Index rastu priemernej mzdy		1,023	1,070	1,083	1,101
Index rastu produktivity práce		1,101	1,024	1,053	1,074

Zdroj: Štatistický úrad, IÚZ, výročné správy 2021 – 2023

Z hľadiska hospodárenia s finančnými prostriedkami a nakladania s majetkom kontrola odhalila viaceré nedostatky vrátane porušení zákona o verejnom obstarávaní a dodržiavania zásad hospodárnosti. NKÚ SR vyčíslil neehospodárne konanie Pošty na sumu 909 tis. eur, z čoho až 867 tis. eur tvorili výdavky za prenájom Smart haly na Bojníckej ulici v Bratislave. Pošta si tieto priestory prenajala v roku 2022 na sedem rokov bez možnosti predčasného ukončenia zmluvy, hoci ich nevedela využiť a ostali prázdne až do roku 2024, kedy ich začala sama prenajímať.

Pošta porušila princíp transparentnosti podľa zákona o verejnom obstarávaní tým, že pri obstarávaní nákladných motorových vozidiel neuplatnila sankcie za omeškanie dodania v súlade s uzatvorenými kúpnyimi zmluvami, ktorých návrhy tvorili súčasť súťažných podkladov k verejnému obstarávaniu. Kontrola konštatovala, že opomenutím povinnosti uplatniť pokuty vyplývajúce zo zmlúv bola narušená riadna hospodárska súťaž. Pritom nemožno vylúčiť, že prípadná predchádzajúca úprava zmluvných podmienok plnenia zákazky, vrátane lehoty dodania a zmluvných pokút, by mohla motivovať účasť ďalších potenciálnych dodávateľov schopných riadne a včas splniť predmet zákazky. Omeškanie dodania nákladných vozidiel nad povolenú 10-dňovú toleranciu sa týkalo 70 zo 198 zakúpených vozidiel (35,35 %). Neuplatnená zmluvná pokuta dosiahla 499 tis. eur; Pošta ju nevymáhala s odôvodnením vyššej moci (Covid-19, situácia na trhu).

Zákon o verejnom obstarávaní bol porušený aj uzatvorením dodatku k zmluve o telekomunikačných službách, čo Úrad pre verejné obstarávanie už opakovaně sankcionoval spolu v sume 155 tis. eur. Pošta v čase kontroly spolupracovala s Výskumným ústavom spojov, n. o., na náprave.

Strategické riadenie a plnenie projektových cieľov

Pošta mala prijatých viacero strategických a koncepčných dokumentov. Základným dokumentom pre rozvoj s dopadom na hospodárenie bola koncepcia rozvoja na roky 2021 – 2024 a na to nadväzujúce ročné podnikateľské plány. Koncepciu rozvoja aj podnikateľské plány schvaľovalo MD SR z pozície valného zhromaždenia.

Koncepcia obsahovala aj program zmien a inovácií. Jeho úspešná realizácia bola uvedená ako nevyhnutná podmienka na naplnenie vízie Pošty. Program zmien a inovácií stanovoval zámery a ciele v 29 podoblastiach v rámci piatich oblastí. Ciele programu zmien a inovácií boli v niektorých podoblastiach ťažšie identifikovateľné, pretože mali popisný charakter. Merateľné ukazovatele boli stanovené len pri niektorých cieľoch v niektorých podoblastiach.

V koncepcii nebolo stanovené priebežné monitorovanie ani záverečné vyhodnotenie jej plnenia a Pošta tieto činnosti ani nevykonávala. Nemala tak komplexné informácie do akej miery sa jej podarilo naplňovať stanovené ciele a čo bolo príčinami ich nenaplnenia. Komplexné vyhodnotenie mohlo byť východiskom pre vypracovanie koncepcie rozvoja pre nové obdobie.

Počas platnosti koncepcie rozvoja na roky 2021 – 2024 začala Pošta pripravovať novú koncepciu rozvoja na roky 2024 – 2026. Táto bola do značnej miery prolongáciou predchádzajúcej. MD SR odporučilo koncepciu dopracovať a aktualizovať na obdobie rokov 2025 až 2027. Do dňa ukončenia výkonu kontroly nová koncepcia rozvoja Pošty nebola schválená.

Podnikateľské plány na roky 2021 – 2024 boli po priebežnom pripomienkovaní schvaľované až v druhej polovici daného roka a nie pred jeho začatím, resp. na jeho začiatku. Obsahovali, okrem iného, strategické ciele, top ciele a operatívne ciele. Pošta neplnila v priemere 29 % z 11 plánovaných hodnôt top cieľov a 38 % z 24 operatívnych cieľov. Z top cieľov neboli opakovane plnené najmä ciele týkajúce sa dosiahnutia výnosov (z obchodu, z hospodárskej činnosti), priemerného prepočítaného počtu zamestnancov a dosahovania kvality univerzálnej služby. Z operatívnych cieľov neboli opakovane plnené ciele týkajúce sa výnosov z medzinárodného poštového styku, osobných nákladov, optimalizácie pobočkovej, logistickej a distribučnej siete, či zavedenia obdenného doručovania. Neplnenie top a operatívnych cieľov, ako aj čiastkových plánov, malo následne vplyv na nenapĺňanie strategických a koncepčných cieľov, či na výsledok hospodárenia.

Pošta tiež nezrealizovala v plánovanom rozsahu viacero projektov a zámerov z investičných plánov. Neplnenie investičného plánu a nerealizovanie, resp. pomalé realizovanie projektov malo vplyv aj na nedočerpanie investičného úveru od Európskej investičnej banky vo výške 16 mil. eur, určeného na digitalizáciu a inováciu poštových a logistických služieb.

Medzi strategické oblasti transformácie Pošty patrila aj príprava projektu vybudovania nového logistického centra v Bratislave. Pošta sa snažila najmenej od roku 2017 vyriešiť problémy najvyťaženejšieho HSS Bratislava, ktoré spočívali v jeho nevyhovujúcom stave, pričom prognóza vývoja expresných balíkových služieb predpokladala neustály rast. V roku 2018 boli odhadované náklady na rekonštrukciu a modernizáciu HSS Bratislava na úrovni 6,7 mil. eur. Vzhľadom na nerealizovanie týchto plánov a pokračujúce hľadanie alternatív sa investície postupne zvyšovali; podľa aktuálneho odhadu bude výstavba nového HSS Bratislava v roku 2025 stáť 35 mil. eur. Rovnako rástla aj cena za potrebnú a nevyhnutnú modernizáciu do technologického vybavenia, ktoré boli v čase výkonu kontroly podľa odhadu Pošty vo výške 20 mil. eur. Na uvedenom HSS Bratislava však klesal „podaj“ aj „dodaj“ balíkových zásielok a klesal aj jeho podiel na celkovej vyťaženosti všetkých HSS. V mesiaci máj 2023 bolo uvedené do prevádzky HSS v Nitre, ktoré odbremenilo HSS Bratislavu. Všetky koncepcie možného riešenia HSS Bratislava, ktoré boli historicky od roku 2017 predkladané, sa aj napriek snahe nepodarilo realizovať z dôvodu ich neodsúhlasenia akcionárom.

Na plnenie top a operatívnych cieľov, či investičných a projektových zámerov mal vplyv napr. aj vývoj na poštovom trhu (konkurencia a zákazníci), ako aj platná legislatíva a regulácia, či zmeny na úrovni vedenia Pošty a MD SR.

Plnenie opatrení z predchádzajúcej kontroly

Preverení plnenia ôsmich prijatých opatrení bolo zistené, že štyri opatrenia boli splnené a účinné a tri boli splnené iba čiastočne, ale dve z nich neboli účinné. Jedno opatrenie splnené nebolo. Týkalo sa aktualizácie stratégie Pošty v nadväznosti na zmenené spoločensko-ekonomické podmienky a trendy trhu poštových služieb s dôrazom na udržateľnosť univerzálnej služby, logistické činnosti a digitalizáciu služieb. NKÚ SR vyhodnocoval plnenie tohto opatrenia vo vzťahu ku koncepcii rozvoja na roky 2021 – 2024 a na základe kontrolných zistení v oblasti strategického riadenia.

Ako neúčinné boli vyhodnotené aj dve systémové opatrenia zamerané na:

- prehodnotenie nákladového modelu používaného na kalkuláciu nákladov na jednotlivé produkty a služby v rámci produktového portfólia a
- zabezpečenie reálneho pokrytia nákladov na poskytovanie univerzálnej služby vo vzťahu k limitu kompenzačného fondu v spolupráci s regulačným úradom.

V týchto oblastiach nedošlo k žiadnym zmenám z objektívnych dôvodov. Pokrytie čistých nákladov univerzálnej služby v kontrolovanom období, ktoré určil regulačný úrad, nedosahovalo stanovený limit úhrad z kompenzačného fondu (15 mil. eur), a vzhľadom na neustále klesajúce objemy poštových zásielok v rámci univerzálnej služby sa ani nepredpokladá v budúcnosti výpočet čistých nákladov nad túto hranicu. V rámci zmeny nákladového modelu Pošta síce vypracovala návrh na čiastočné zmeny, ale regulačný úrad tieto zmeny neprijal s odôvodnením, že preferuje jeho komplexnú aktualizáciu.

Spôsob financovania univerzálnej služby prostredníctvom kompenzačného fondu upravuje zákon o poštových službách. Prispievateľom do tohto fondu je takmer výlučne štát. Poštové podniky, ktoré neposkytujú zameniteľné poštové služby, povinnosť prispievať do tohto fondu nemajú. V roku 2017 MD SR zadalo vypracovanie štúdie „Zhodnotenie súčasného modelu financovania univerzálnej služby a návrh možností jeho zmeny“, z ktorej, okrem iného vyplynulo, že rozsah univerzálnej služby v SR je vyšší v porovnaní s minimálnymi požiadavkami podľa príslušnej legislatívy EÚ a z hľadiska požiadaviek na kvalitu univerzálnej služby sa SR radí medzi krajiny s prísnejšími požiadavkami. Navrhnuté boli dve možnosti na zníženie záťaže štátneho rozpočtu, a to úprava cien poštových zásielok alebo úprava úrovne kvality univerzálnej služby. V roku 2022 zadalo MD SR vypracovanie ďalšej štúdie „Analýzy možných zmien v rozsahu univerzálnej služby v SR a ich vplyvov na jej udržateľnosť“, ktorej súčasťou bolo tiež prehodnotenie alternatívnych spôsobov financovania univerzálnej služby. Doteraz však k výraznejším zmenám v rozsahu univerzálnej služby a požiadavkám na jej kvalitu nedošlo. Každoročne sa však uplatňuje zvyšovanie regulovaných cien poštových zásielok.

Poštová politika štátu

Poštová politika štátu do roku 2028 je základný strategický dokument, ktorý schválila vláda SR vo februári 2023. Jej zámerom bolo stanoviť víziu, základné ciele a smerovanie vývoja v odvetví poštových služieb v strednodobom až dlhodobom horizonte. V predmetnom dokumente bolo stanovených 14 konkrétnych úloh, ktorých vyhodnotenie sa predpokladá v zmysle uznesenia vlády SR do 30. 6. 2029. V čase výkonu kontroly NKÚ SR bola podľa informácie od MD SR jedna úloha splnená a ostatné boli v plnení.

Jednou z prijatých úloh bolo, že MD SR bude iniciovať vytvorenie pracovnej skupiny na účely prehodnotenia súčasného regulačného rámca, a to najmä na preskúmanie rozsahu právomoci regulačného úradu v oblasti:

- potreby regulácie nových subjektov na trhu, resp. dohľadu nad službami, ktoré poskytujú,
- posudzovania deklarovaného rozsahu a reálneho spôsobu poskytovania „nezameniteľných služieb“ jednotlivých poštových podnikov vo väzbe na príspevky do kompenzačného fondu,
- stanovenia požiadaviek na udržateľnosť životného prostredia v rámci sekundárnej legislatívy,
- vykonávania prieskumu potrieb používateľov poštových služieb, prehodnotenia nákladového modelu poskytovateľa univerzálnej služby vo väzbe na poskytovanie univerzálnej služby.

Vo vzťahu k univerzálnej službe MD SR prijalo úlohu preskúmať potrebu úpravy zákona o poštových službách, a to v súvislosti s rozsahom poskytovania univerzálnej služby, s definovaním prístupových a kontaktných miest

vo verejnej poštovej sieti, s odstránením nedostatkov vyskytujúcich sa v praxi najmä vo väzbe na nárast digitalizácie a technologický rozvoj, no tiež s prístupom k udržateľnému financovaniu univerzálnej služby vo verejnom záujme.

Naplnenie zámerov z uvedených úloh by malo mať dopad aj na Poštu, ako poskytovateľa univerzálnej služby. Z informácie MD SR vyplynulo, že úlohy sa plnia, prebiehajú rokovania s dotknutými stranami, ako aj s Poštou.

V roku 2024 vypracovalo MD SR v nadväznosti na poštovú politiku do roku 2028 „Návrh na riešenie poskytovania služieb vo verejnom záujme prostredníctvom verejnej poštovej siete“. Schválený bol vládou SR uznesením č. 327/2024. Vláda SR uložila ministromi dopravy SR do 31. 8. 2024 zriaďiť medzirezortnú skupinu na vypracovanie koncepcie poskytovania služieb vo verejnom záujme prostredníctvom verejnej poštovej siete, ktorej súčasťou je aj Slovenská pošta. Podľa informácie MD SR, v súčasnosti prebiehajú rokovania tejto medzirezortnej skupiny. Predloženie komplexného materiálu, ktorý by mal identifikovať služby štátu, ktoré je možné poskytovať prostredníctvom verejnej poštovej siete, ako aj spôsob ich zabezpečenia, sa predpokladá do konca roku 2025.

Z poznatkov získaných v rámci kontroly možno konštatovať, že bez výraznejších zmien v oblasti legislatívy a regulácie sa fungovanie Pošty zásadnejšie nezmení. Preto je plnenie úloh z poštovej politiky štátu pre Poštu kľúčové. Zatiaľ je však tempo plnenia úloh zo strany štátu pomalé. Príkladom je riešenie úlohy prehodnotenia súčasného regulačného rámca, ktorý je jedným zo systémových problémov pri poskytovaní univerzálnej služby. MD SR predpokladá riešenie až v priebehu rokov 2026 – 2028.

Záver

Odvetvie poštových služieb patrí medzi kľúčové pri zabezpečovaní práva na informácie a prispieva k rastu a odolnosti hospodárstva a Pošta má v tomto odvetví významné postavenie.

Hospodárenie Pošty v minulom období ovplyvňovalo viacero faktorov, ktoré ovplyvňovali všetky hospodárske subjekty – Covid-19 a jeho dôsledky alebo energetická kríza. Okrem týchto všeobecne negatívnych faktorov ovplyvňovalo hospodárenie Pošty najmä legislatívne prostredie, ktoré upravuje univerzálnu poštovú službu. Podstatným faktorom je aj nárast konkurencie, teda nárast poskytovateľov rôznych tradičných i nových poštových služieb. V nepodstatnej miere výsledky hospodárenia ovplyvňuje aj úroveň strategického riadenia, ktoré má výrazné rezervy v oblasti stanovovania merateľných cieľov a v ich dosahovaní. Výsledkom je dlhodobo zlé hospodárenie so všetkými negatívnymi dôsledkami na rozvoj spoločnosti a jej zamestnancov. Procesy a projekty súvisiace so zabezpečením cieľov a zámerov nastavených v koncepcii rozvoja na roky 2021 – 2024, ktoré mali zabezpečiť hlavne jej stabilitu, konkurencieschopnosť a udržateľnosť, boli vo vzťahu k dynamickému vývoju poštového trhu na Slovensku realizované pomaly, niekedy až chaoticky, bez hlbších ekonomických analýz. Ich realizáciu spomaľovali tiež nerealizované úpravy regulačného rámca. Na druhej strane, pre občanov je podstatné, že napriek zlým výsledkom hospodárenia Pošta naďalej zabezpečovala poskytovanie univerzálnej služby v takom rozsahu a kvalite ako jej to určovala legislatíva a licenčné podmienky. Dlhodobo je však tento stav neudržateľný a je potrebné ho zásadným spôsobom zmeniť. V opačnom prípade NKÚ SR upozorňuje na možné riziko platobnej neschopnosti v roku 2026.

Vzhľadom na nepriaznivý ekonomický vývoj Pošta vypracovala návrh ozdravného plánu, ktorým reaguje na dlhodobé problémy, akými sú pokles listových zásielok a poštových služieb, nízke mzdy zamestnancov, ako aj na aktuálne nastavenie pobočkovej siete a ďalšie podstatné problémy. Prijatie ozdravného plánu je prvý, ale nepostačujúci krok. Bude potrebné prijať a realizovať konkrétnu a jasnú koncepciu jej rozvoja na nasledovné roky, na ktorej sa musia zhodnúť nielen predstavitelia Pošty a zakladateľského ministerstva. Na podstatné zmeny bude potrebná aj politická vôľa na úrovni štátu i regiónov, pretože zásadná zmena si vyžiada značné a nepopulárne kroky v optimalizácii siete, cenách poštových výkonov a pod. Bez spoločensko-politického konsenzu sa každá koncepcia v tejto oblasti stane opäť iba dokumentom bez požadovaného výsledku.

Reakcia kontrolovaného subjektu

Kontrola bola ukončená protokolom o výsledku kontroly. Pošta nevzniesla námietky voči pravdivosti, úplnosti a preukázateľnosti kontrolných zistení. NKÚ SR uložilo Pošte prijať opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov a predložiť správu o ich plnení. Plnenie prijatých opatrení bude NKÚ SR monitorovať a vyhodnocovať.

Kontakt

Najvyšší kontrolný úrad SR

Priemyselná 2
824 73 Bratislava 26
☎ +421 250 114 911
✉ info@nku.gov.sk

Slovenská pošta, a. s.

Partizánska cesta 9
975 99 Banská Bystrica
☎
✉ komunikacne@slposta.sk

Zoznam použitých skratiek

EÚ	Európska únia
HSS	Hlavné spracovateľské stredisko
IFRS	International Financial Reporting Standards (Medzinárodné štandardy finančného výkazníctva)
IÚZ	Individuálna účtovná závierka
Koncepcia rozvoja na roky 2021 – 2024	Koncepcia rozvoja Slovenskej pošty na roky 2021 – 2024
MD SR	Ministerstvo dopravy Slovenskej republiky
NKÚ SR	Najvyšší kontrolný úrad Slovenskej republiky
Predchádzajúca kontrola	Zabezpečovanie služieb Slovenskou poštou, KA-002/2020/1061
Pošta alebo Slovenská pošta	Slovenská pošta, a. s.
Regulačný úrad	Úrad pre reguláciu elektronických komunikácií a poštových služieb
SR	Slovenská republika
Zákon o e-Governmente	Zákon č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Zákon o poštových službách	Zákon č. 324/2011 Z. z. o poštových službách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov
Zákon o verejnom obstarávaní	Zákon č. 343/2015 Z. z. o verejnom obstarávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov